

ПРАВА ДЕТЕТА СУ ЉУДСКА ПРАВА

ВАША ПРАВА И ПОДРШКА

Водич кроз систем социјалне заштите за родитеље
деце и младих са тешкоћама у развоју и
инвалидитетом у Граду Нишу

САДРЖАЈ

Увод	03
Ко Вам може помоћи у остваривању права?	04
Систем социјалне заштите	05
Центар за социјални рад	06
Права на материјалну подршку	07
Услуге социјалне заштите	09
Услуге и подршка у Граду Нишу	10
Правна заштита	12
Права из система здравствене заштите	13
Важни контакти	15

Увод

Овај водич је припремљен са циљем да родитељима и старатељима деце и младих са тешкоћама у развоју и инвалидитетом пружи јасне и поуздане информације о правима, услугама и подршци које могу остварити кроз систем социјалне заштите.

Документ је намењен породицама које живе на територији Града Ниша, али већина информација је применљива и у другим локалним самоуправама у Републици Србији.

Родитељима деце са тешкоћама у развоју често није лако да се снађу међу бројним законима, прописима и процедурама. Зато је циљ овог водича да на једном месту обједини основне информације и пружи практичне смернице:

- коме се обратити,
- које су врсте подршке доступне,
- како изгледа поступак остваривања права и шта можете очекивати.

Ко Вам може помоћи у остваривању права?

Систем подршке често делује као лавиринт у ком не знамо где је почетак и шта су исправне путање кретања. Питање: “Ко ме се прво обратити?,” се намеће као логично. Важно је да знате да нисте сами и да постоји више извора подршке на које можете да рачунате.

Први корак је центар за социјални рад, где можете добити све основне информације о правима и услугама система социјалне заштите, као и упутства како да поднесете захтеве за та права.

Поред тога, ту су и удружења родитеља и организације цивилног друштва, као што је Организација ДАН, које нуде информације, саветовање и повезивање са другим породицама које пролазе кроз слична искуства.

Подршку можете потражити и у школи или предшколској установи – педагози, психолози и социјални радници често могу да вам помогну да разумете који вид подршке је најприкладнији за Ваше дете и како да се повежете са системом социјалне заштите.

Такође, педијатар Вашег детета или изабрани лекар могу Вас упутити на права из система здравствене заштите или повезати са другим системима у заједници.

Локална самоуправа има управе које се такође баве овим питањима. У граду Нишу то је Управу за социјалну и породичну заштиту, образовање, културу и спорт (бивша Управа за друштвене делатности)..

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

Подршку не треба чекати – потражите је кад год осетите потребу. Умреженост различитих служби и организација помаже да се ваше дете и ваша породица осећају сигурније и подржаније

Шта је систем социјалне заштите?

Социјална заштита је систем подршке који обухвата различите облике помоћи и услуга за појединце и породице којима је потребна подршка у свакодневном животу.

Циљ система социјалне заштите је да омогући достојанствен живот, смањи ризик од сиромаштва и социјалне искључености, и да помогне у савладавању животних тешкоћа.

Права и услуге социјалне заштите уређена су Законом о социјалној заштити (2011).

Неки облици подршке финансирају се из републичког буџета, а неки из буџета локалне самоуправе (у овом случају, Града Ниша).

Социјална заштита обухвата:

- **Материјалну подршку** – новчану помоћ и друге видове материјалне подршке;
- **Услуге социјалне заштите** – представљају активности подршке појединцима и породицама а у циљу отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, унапређењу услова живота, као и стварању могућности за самостално функционисање у заједници.

Центар за социјални рад

Центар за социјални рад „Свети Сава“ у Нишу је установа социјалне заштите која има кључну улогу у остваривању права и пружању услуга породицама и појединцима.

Центар обавља, између осталих, следеће послове:

- Прима и обрађује захтеве грађана за остваривање права из система социјалне заштите;
- Оцењује потребе за подршком и доноси решења;
- Учествоје у планирању и реализацији услуга;
- Спроводи мере породично-правне заштите (хранитељство, старатељство, усвојење, надзор над вршењем родитељског права);
- Пружа саветодавну и психосоцијалну подршку породицама.

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

Пре него што почнете да прикупљате документацију, посаветујте се са ЦСР – део потребних докумената они могу прибавити службеним путем, чиме штедите време и трошкове.

Права на материјалну подршку

Материјална подршка обухвата различите видове новчане помоћи за породице и појединце који се налазе у стању одрђене потребе за подршком.

Родитељи деце са тешкоћама у развоју и инвалидитетом најчешће могу остварити следећа права:

- Новчану социјалну помоћ
- Додатак за негу и помоћ другог лица
- Увећан додатак за негу и помоћ другог лица
- Помоћ за оспособљавање за рад
- Једнократна помоћ
- Помоћ у натури

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

За свако од наведених права центар за социјални рад даје тачан списак документације и објашњава поступак.

Права се не остварују аутоматски, центар за социјални рад процењује да ли постоји потреба за подршком, а решења се периодично обнављају.

Важно је да знате, да имате и могућност жалбе на решење центра за социјални рад (**15** дана од добијања решења којим је захтев одбијен). Жалба се подноси надлежном министартсву или локалној самоуправи (зависно од тога ко финансира право за које сте аплицирали).

Нешто више о материјалним правима...

Новчана социјална помоћ

Додељује се породицама и појединцима који немају приходе или имају минимална примања, а не могу да обезбеде средства за живот радом, имовином или подршком сродника.

Додатак за помоћ и негу другог лица

Намењен је особама којима је, због телесних, сензорских или интелектуалних тешкоћа, потребна свакодневна помоћ друге особе у обављању основних животних активности (исхрана, хигијена, кретање, облачење...).

Постоје две категорије додатка – основни и увећани, у зависности од степена потребе за подршком.

Помоћ за оспособљавање за рад

Односи се на подршку у образовању и професионалном оспособљавању деце, младих и одраслих особа са инвалидитетом ради припреме за запослење и самосталнији живот.

Једнократна помоћ

Додељује се у ситуацијама када се породица или појединац нађе у изненадним и хитним тешкоћама попут болести, несрећа, губитка прихода и сл.

Помоћ у натури

Овај вид помоћи обухвата набавку хране, одеће, огрева, школског прибора или других основних потрепштина, у ситуацијама када је потребна хитна материјална подршка.

Услуге социјалне заштите

Услуге социјалне заштите помажу породицама и особама са инвалидитетом да унапреде квалитет живота и развију вештине самосталности.

Услуге могу бити локалне (које обезбеђује Град Ниш) или републичке (које финансира држава).

Неке од услуга намењених деци и младима са тешкоћама у развоју и инвалидитетом су:

Дневни боравак

Услуга намењена деци, младима и одраслима са интелектуалним тешкоћама и особама са аутизмом.

Омогућава боравак у сигурном окружењу уз надзор стручног особља, радионице, социјализацију и учење животних вештина.

Лични пратилац детета

Услуга намењена деци са тешкоћама у развоју која похађају **вртић или школу**.

Пратилац помаже детету у кретању, комуникацији, храњењу, одржавању хигијене и учествовању у школским, али и ваншколским активностима.

Персонални асистент

Подршка младима у обављању свакодневних активности: кретање, комуникација, обављање личних обавеза, одлазак у на посао. Персонални асистент ради „раме уз раме“ са младом особом, али не преузима њене обавезе.

Помоћ у кући

Кроз ову услугу обезбеђује се кориснику подршка у задовољавању свакодневних животних потреба у сопственом дому, како би се унапредио и одржао квалитет живота и спречио смештај у институције.

Радни центри

Циљ ове услуге је унапређивање радних способности, односно радно ангажовање особа са инвалидитетом. Услуге се пружају се у установама социјалне заштите и у радним центрима, у складу са законом којим се уређује професионална рехабилитација и запошљавање особа са инвалидитетом.

Услуге и подршка у Граду Нишу

Град Ниш, тренутно, развија и финансира неколико важних услуга за децу, младе и одрасле особе са тешкоћама у развоју:

- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју
- Предах смештај
- Лични пратилац детета
- Психосоцијална подршка породици
- Становање уз подршку (у припреми)
- Све ове услуге доприносе већој самосталности корисника и растерећењу породица.

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

Захтев за коришћење локалних услуга подноси се Центру за социјални рад „Свети Сава“ Ниш.

Пружалац услуга дневног боровка, предах смештаја и личног пратиоца је Центар за пружање услуга социјалне заштите “МАРА”.

Центар Мара налази се на адреси Сестара Баковић бб. у Нишу.

Посебна права и повластице

Поред права из система социјалне заштите, родитељи и деца могу остварити и додатне повластице и олакшице.

Повластице у коришћењу превоза

Особе са тешкоћама у развоју инвалидитетом и њихови пратиоци имају право на бесплатан или повлашћен превоз у градском и међуградском саобраћају, као и на паркинг картицу за особе са инвалидитетом. У Граду Нишу, градски превоз је тренутно бесплатан, али да знате да имате то право уколико се ове околности промене.

Субвенције и помоћи локалне самоуправе

Град Ниш обезбеђује одређене облике подршке кроз субвенције одређених трошкова (попут рачуна за струју...), помоћ у адаптацији дома, као и кроз програме запошљавања особа са инвалидитетом.

Накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу са тешкоћама у развоју и инвалидитетом (уколико није остварено право на накнаду зараде за време одсуства са рада ради посебне неге детета).

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

За локалне повластице обратите се Управу за социјалну и породичну заштиту, образовање, културу и спорт или центру за социјални рад. Они имају актуелне информације о условима и роковима.

Коришћење локалних повластица не умањује друга права, напротив, оне су начин да се породице додатно оснаже.

Правна заштита

Када дете постане пунолетно, породица може наставити да користи подршку система, али кроз другачије правне облике.

Продужење родитељског права

Суд може, на основу предлога Центра за социјални рад, продужити родитељско право ако дете због тешкоћа у развоју није способно да самостално брине о себи.

Старатељство

У случајевима када родитељи не могу више да обављају родитељску дужност, Центар за социјални рад поставља старатеља који заступа интересе детета или одрасле особе.

Подржано доношење одлука

Овај савремени приступ подразумева да особа задржава правну способност, али има подршку блиске особе у доношењу важних одлука (уместо лишења пословне способности).

Права из система здравствене заштите

Родитељи деце и младих са тешкоћама у развоју треба да обратe пажњу на следеће могућности:

Продужење права на здравствено осигурање и оверу здравствене књижице и после 18. године живота;

Када ваше дете напуни 18 година, здравствено осигурање не престаје аутоматски. Ако дете, због тешкоћа у развоју или инвалидитета, није способно за самосталан живот и рад, може наставити да користи здравствено осигурање као и до тада.

Право на рехабилитацију, бањско лечење и медицинска помагала;

Могућност продуженог боловања родитеља ради бриге о детету.

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

За остваривање здравствених права неопходно је обратити се Републичком фонду за здравствено осигурање (РФЗО) и свом изабраном лекару.

Систем сталног доказивања

За многе родитеље деце и младих са тешкоћама у развоју, остваривање права није само административни поступак, већ емотивно и физички исцрпљујуће искуство.

Процедуре налажу да се сваке године изнова прикупља документација, лекарска уверења, налази и мишљења разних стручњака и све то често делује као да систем не препознаје трајност стања и напор који породица већ улаже. Важно је разумети да тешкоћа у развоју, као и неки облици инвалидитета, нису нешто пролазно већ начина живота детета и породице. Због свега овога, чини се да је све важније да се стварају процедуре које поштују достојанство породица, препознају континуитет потреба и омогућавају приступ подршци без непотребних препрека.

ПРАКТИЧНИ САВЕТ

Ако Вам поновљени захтеви и процедуре делују сложено или неправично, информишите се и размислите да ли желите да дате допринос заговарачким кампањама које имају за циљ унапређење права особа са инвалидитетом.

Ваш глас и искуство могу помоћи да се систем мења у правцу веће подршке и разумевања.

ВАЖНИ КОНТАКТИ

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД „СВЕТИ САВА“

Светозара Марковића 41;
Телефон: 018/244-881
Е-пошта: office@csr-nis.rs

ГРАД НИШ

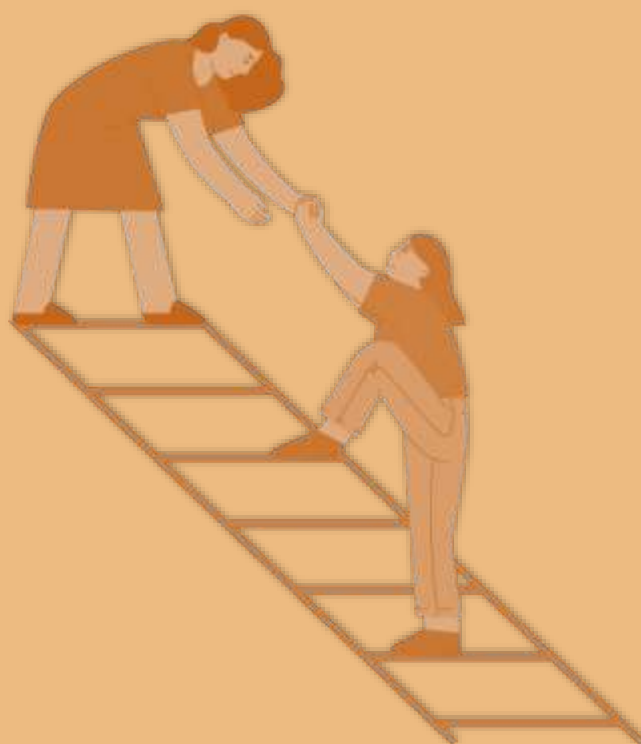
ГРАДСКА УПРАВА ЗА СОЦИЈАЛНУ И ПОРОДИЧНУ ЗАШТИТУ, ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРУ И СПОРТ

Пријездина 1;
Телефон: 018/504-477
Е - пошта: Drustvene.Delatnosti@gu.ni.rs

ОРГАНИЗАЦИЈА ДАН

Визабтијски булевар 88,
Телефон: 063 8769127
Е-пошта: dan.udruzenje@gmail.com
Веб портал: <https://organizacijadan.org/>

ДРАГИ РОДИТЕЉИ,

Систем подршке, и ако комплексан (а често и компликован) постоји да би вам био ослонац, а не још један изазов.

Понекад је потребно време да се пронађу релевантне информације, надлежне службе, али сваки разговор и сваки вид подршке могу направити велику разлику у животу Вашег детета и Ваше породице. Коришћење права није молба за помоћ, већ Ваше законско и људско право.

Свако дете има право на услове који му омогућавају да расте, учи и учествује у заједници, а стварање таквих услова није само обавеза родитеља, већ целе заједнице. Зато, не морате све сами. Обратите се центру за социјални рад, здравственој установи, школи или удружењу – они су ту да помогну да Ваша породица добије оно што јој припада.

Заједно градимо систем у којем подршка није изузетак, већ правило.

„Овај материјал објављен је уз финансијску помоћ Европске уније. За његову садржину одговорна је искључиво организација „ДАН“ и она нужно не одражава званичне ставове Европске уније.“